

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie

LOL.410.007.08.2016
P/16/080

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie
ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn
T +48 89 678 82 00, F +48 89 678 82 30
lol@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-69, 10-950 Olsztyn

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/080 – Funkcjonowanie gospodarki ściekowej w gminach regionu Wielkich Jezior Mazurskich.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie.
Kontroler	Henryk Dykty, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/21/2016 z dnia 5 maj 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Węgorzewie (dalej: „Urząd”), 11-600 Węgorzewo, ul. Zamkowa 3.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Piwowarczyk, Burmistrz Węgorzewa (dalej „Burmistrz”) od dnia 4 grudnia 2006 r.

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹, działalność Urzędu w latach 2014-2016 (I kwartał) w zakresie zapewnienia funkcjonowanie systemu oczyszczania ścieków na terenie Gminy Węgorzewo (dalej: „Gmina”).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Pozytywną ocenę uzasadnia zwłaszcza uwzględnienie w zatwierdzonych przez Radę Miejską w Węgorzewie (dalej: „Rada Miejska”) dokumentach strategicznych i planistycznych zadań dotyczących gospodarki ściekowej na terenie Gminy, w tym związanych z rozbudową i modernizacją sieci kanalizacji sanitarnej.

W badanym okresie Gmina zrealizowała 15 inwestycji związanych z gospodarką ściekową, na które wydatkowano łącznie 22 471 tys. zł, z tego 4 824,2 tys. zł z budżetu Gminy oraz 17 646,8 tys. zł ze środków własnych Zakładu Usług Komunalnych Spółka z o.o. w Węgorzewie (dalej: „ZUK” lub „Zakład”). Inwestycje te realizowano w ramach „Wieloletniego planu modernizacji i rozwoju urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych na lata 2014-2015” i polegały one m.in. na zmodernizowaniu oczyszczalni ścieków w Węgorzewie, a także wybudowaniu oczyszczalni w Kamionku Wielkim oraz Dąbrówce Małej, dzięki czemu Gmina posiada możliwość oczyszczenia wszystkich powstających ścieków na terenie Gminy. Pozytywnie należy ocenić również rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej, szczególnie na terenie aglomeracji Węgorzewo. Zbudowanie Ekomariny pozwoliło jednostkom pływającym na opróżnianie nieczystości oraz korzystanie z systemu sanitarnego.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły natomiast:

- braku aktualnego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgorzewo, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska²,
- nieprowadzenia, do czasu kontroli NIK, ewidencji zbiorników bezodpływowych, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminie³ oraz nieprzeprowadzania kontroli

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. z 2016 r. poz. 672, ze zm.

³ Dz. U. z 2016 r. poz. 250.

częstotliwości i sposobu pozbywania się ścieków ze zbiorników bezodpływowych jak i również osadów z oczyszczalni przydomowych,

- nieegzekwowania od przedsiębiorców świadczących na terenie Gminy usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz transportu nieczystości ciekłych, obowiązku terminowego przedstawiania Burmistrzowi kwartalnych sprawozdań z prowadzonej przez nich działalności, o których mowa w art. 9o ww. ustawy oraz wykazów właścicieli, z którymi zawarto lub rozwiązano umowy na ww. usługę.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przygotowanie organizacyjne Gminy do realizacji zadań związanych z gospodarką ściekową.

1.1. Przepisanie zadań z zakresu gospodarki ściekowej pracownikom oraz komórkom organizacyjnym Urzędu.

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z obowiązującym Regulaminem organizacyjnym Urzędu⁴, zadania z zakresu gospodarki ściekowej przypisano następującym komórkom organizacyjnym Urzędu:

- Wydziałowi Infrastruktury i Gospodarki Komunalnej (dalej: „Wydział GK” lub „WliGK”), do zadań którego należało m.in.:
  - współdziałanie z ZUK w zakresie świadczonych przez ten Zakład zadań statutowych, w szczególności nadzór nad świadczonymi usługami w zakresie utrzymania czystości w mieście,
  - prowadzenie spraw z zakresu inwestycji wodno-kanalizacyjnych (w tym kanalizacje deszczowe i sanitarne) i kontrola nad tymi urządzeniami oraz prowadzenie spraw wynikających z ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne⁵ w zakresie zadań własnych.
- Biuru Ochrony Środowiska (dalej: „Biuro OŚ” lub „BOŚ”) w zakresie:
  - zapewnienia warunków niezbędnych do ochrony środowiska przed opadami oraz zadbanie o utrzymanie porządku i czystości na terenie Gminy,
  - ochrony wód przed zanieczyszczeniami, a zwłaszcza przed wprowadzaniem ścieków do wody,
  - wydawania zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych oraz wykonywania sprawozdawczości w tym zakresie.

W latach 2014-2015 ww. zadania, zgodnie z przyjętymi zakresami obowiązków, wykonywało łącznie pięciu pracowników Urzędu, w tym trzy osoby zatrudnione w Wydziale GK oraz dwie w Biurze OŚ.

Zadania z zakresu gospodarki ściekowej na terenie Gminy wykonywał także ZUK. Został on utworzony w 2000 r. i stanowił jednoosobową spółkę Gminy. ZUK świadczył usługi w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy, na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wydane przez Burmistrza (decyzja z 10 kwietnia 2003 r.).

⁴ Regulamin organizacyjny Urzędu Miejskiego w Węgorzewie przyjęty zarządzeniem nr 106/2012 Burmistrza Węgorzewa z dnia 18 czerwca 2012 r., zarządzeniem nr 17/2015 Burmistrza Węgorzewa z dnia 13 lutego 2015 r., zarządzeniem nr 94/2015 Burmistrza Węgorzewa z dnia 10 lipca 2015 r.

⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 469, ze zm.

Straż Miejska (dalej: „SM”), zgodnie z zatwierdzonym przez Burmistrza w dniu 2 stycznia 2009 r. Regulaminem wewnętrznym funkcjonowania Straży Miejskiej w Węgorzewie, kontrolowała wywiązywanie się z obowiązków właścicieli i zarządców nieruchomości w zakresie wyposażenia nieruchomości w urządzenia służące do gromadzenia odpadów stałych i płynnych oraz usuwania odpadów i innych zanieczyszczeń z terenu nieruchomości.

(dowód: akta kontroli str. 3-36)

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że z Regulaminu organizacyjnego Urzędu jak i z zakresów pracowników nie wynikało, kto prowadzi m.in. sprawy związane z prowadzeniem ewidencji zbiorników bezodpływowych, jak również ewidencji oczyszczalni przydomowych. Burmistrz podał, że ewidencję zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych prowadzi BOŚ, podczas gdy z wyjaśnień pracownic tego Biura wynikało, że nigdy takiej ewidencji nie prowadziły, ani nie było im wiadome żeby miały je prowadzić.

(dowód: akta kontroli str. 3-39,315-316)

1.2. Diagnozowanie potrzeb i możliwości w zakresie gospodarki ściekowej.

Opis stanu faktycznego

1.2.1. W obrębie granic administracyjnych Gminy znajdują się następujące jeziora: Mamry, Łabap, Święcajty, Oświn, Rydzówka, Stręgiel, Kirsajty, Węgielsztyńskie, Sztunrockie, Pniewskie, Rominty, Surwile, Upinek oraz Jagoczany. Spośród nich powierzchnia ośmiu jezior przekracza 50 ha. Ich łączna powierzchnia wynosi ok. 5.588 ha.

(dowód: akta kontroli str. 46-59)

1.2.2. Potrzeby i możliwości Gminy w zakresie funkcjonowania gospodarki ściekowej zdiagnozowano, m.in. w:

- Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Węgorzewo do 2015 r.⁶, w której w analizie szans i zagrożeń (SWOT) oraz w obszarze rozwoju infrastruktury Gminy ujęto m.in. zadania w zakresie rozwiązania problemów odprowadzania i zagospodarowywania ścieków na terenie całej Gminy, budowy gminnej sieci kanalizacyjnej, budowy przydomowych oczyszczalni ścieków (w rejonach, gdzie budowa sieci kanalizacyjnych okaże się nieopłacalna) oraz budowy płyt gnojowych w gospodarstwach prowadzących produkcję zwierzęcą.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzewo⁷ (dalej: „Studium”), w którym wskazano m.in. że do najważniejszych źródeł zanieczyszczeń wód zalicza się brak uregulowanej gospodarki wodno-ściekowej, dużą dysproporcję między liczbą przyłączy wodociągowych, a liczbą gospodarstw domowych podłączonych do zbiorczej kanalizacji sanitarnej bądź do przydomowych oczyszczalni ścieków. Wskazano również, że inną przyczyną złej jakości wód jest brak płyt gnojowych, zbiorników na gnojowice, złe nawożenie pól przez rolników. W Studium podano również, że przeobrażenia i degradacja środowiska Gminy związana jest z degradacją jakości wód powierzchniowych na skutek powstających zanieczyszczeń wynikających m.in. z: rozproszonych zrzutów ścieków w wiejskich jednostkach osadniczych, braku retencji wód opadowych w mieście Węgorzewo (nadmierny dopływ zanieczyszczeń do rzeki Węgorapy), braku systemów oczyszczających w sieci kanalizacji deszczowej, nieszczelnego systemu odbioru ścieków z obszarów nieskanalizowanych, dopływu biogenów (nadmierne nawożenie) z powierzchni rolniczych (przykład zanieczyszczenia jeziora Sztynorckiego), braku systemowego rozwiązania odbioru ścieków i odpadów z jachtów

⁶ Przyjętej uchwałą Rady Miejskiej 28 grudnia 2000 r.

⁷ Przyjęte uchwałą Nr XVII/134/2016 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 27 stycznia 2016 r. zmieniająca uchwałę Nr XV/109/99 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 27.09.1999 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzewo.

plywających po Wielkich Jeziorach Mazurskich (dalej: „WJM”) oraz z zabudowania znaczących fragmentów brzegów jezior (np. niedostępna linia brzegowa jeziora Świącajty).

Oceniono, że zmodernizowanie oczyszczalni w Węgorzewie i zwiększenie jej przepustowości przyczynia się do poprawy czystości rzeki Węgorapy, wypływającej z jeziora Mamry, dzięki zmniejszeniu się zawartości azotu w oczyszczanych ściekach.

(dowód: akta kontroli str. 40-59)

1.2.3. W części Studium, zatytułowanej „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, w zasadach ochrony środowiska zapisano, że działania Gminy winny być skierowane m.in. na ochronę terenów przyjeziornych stanowiących strefę buforową ograniczającą dopływ związków biogenych oraz ochronę wód płynących, cieków, rowów przed zrzutami ścieków nieoczyszczonych i stosowanie obudowy biologicznej. Działania należy również skierować na ochronę wód jezior Świącajty i Stręgiel, gdzie mogą występować utwory przepuszczalne podziemne nie posiadające izolacji od powierzchni (wody gruntowe mogą zalegać na głębokości zbliżonej do poziomu jeziora), dlatego nie należy w tych rejonach lokalizować zbiorników na nieczystości płynne oraz odprowadzać ścieków do gruntu. Podkreślono, że na tych terenach w pierwszej kolejności należy rozwiązać gospodarkę ściekową oraz zwiększyć ochronę i poprawę jakości wód podziemnych poprzez zwiększenie reżimów w gospodarce wodno-ściekowej polegających m.in. na: zakazie lokalizacji wszelkich nowych elementów zagospodarowania, które mogą zagrażać w sposób bezpośredni lub pośredni wodom podziemnym. Należy m.in. wykonać kanalizację i rozbudować oczyszczalnię ścieków w obszarach zurbanizowanych, uszczelnić szamba na terenach, które nie będą kanalizowane. Natomiast tereny zainwestowane lub wskazane do zainwestowania należy uzbrajać równolegle w sieć kanalizacji wodociągowej i sanitarnej, przy czym indywidualne rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej można dopuszczać jedynie na terenach o zabudowie rozproszonej i pozbawionych możliwości włączenia do sieci.

Spośród czterech obowiązujących w badanym okresie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dalej: „mpzp”) dla części terenów nad jeziorem Świącajty i jeziorem Stręgiel, tylko w jednym z nich dopuszczono stosowanie szczelnych atestowanych zbiorników bezodpływowych do czasu wybudowania sieci kanalizacyjnej, zaś w pozostałych trzech mpzp dopuszczono odprowadzanie ścieków wyłącznie za pośrednictwem kanalizacji sanitarnej⁸.

(dowód: akta kontroli str. 40-71)

1.3. Gminne regulacje dotyczące gospodarki ściekowej.

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy obowiązywały następujące uregulowania wewnętrzne:

- Regulamin zbiorowego dostarczania wody i zbiorowego odprowadzania ścieków⁹, który zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹⁰ określał prawa i obowiązki ZUK oraz odbiorców m.in. w zakresie warunków przyłączenia do sieci, szczegółowych warunków i trybu zawierania umów, sposobu rozliczeń oraz obowiązków usługodawcy i usługobiorcy.

⁸ Uchwała nr II/15/2002 z dnia 11 grudnia 2002 r. Rady Miejskiej w Węgorzewie. Uchwała nr XI/83/2015 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 29 lipca 2015 r. Uchwała nr XXI/159/08 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 27 lutego 2008 r. Uchwała nr XXXVII/273/2013 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 27 marca 2013 r. Uchwała nr XI/82/2015 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 29 lipca 2015 r.

⁹ Przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 30 czerwca 2006 r.

¹⁰ Dz. U. z 2015 r. poz. 139, ze zm.

- Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Węgorzewo¹¹, który stanowił m.in. że wywóz nieczystości ciekłych musi następować z częstotliwością zapobiegającą przepelnieniu i przelaniu się nieczystości na powierzchnię terenu, a opróżnianie zbiorników bezodpływowych winno odbywać się na podstawie zamówienia właściciela nieruchomości, złożonego do podmiotu uprawnionego, z którym podpisał umowę, zaś częstotliwość opróżniania z osadów ściekowych zbiorników oczyszczalni przydomowych wynika z ich instrukcji eksploatacji.
- Wieloletnie Prognozy Finansowe Gminy Węgorzewo na lata 2014-2020¹², (corocznie aktualizowane przez Radę Miejską), w których wyszczególniono wydatki na programy, projekty lub zadania, w tym m.in. zadania związane z gospodarką ściekową Gminy, a finansowane z budżetu Gminy. I tak, na lata 2014-2016 zaplanowano:
  - budowę oczyszczalni ścieków w Kamionku Wielkim na łączną kwotę 1 123,3 tys. zł – w tym 346,7 tys. zł na 2014 r.,
  - budowę i przebudowę kanalizacji deszczowej i sanitarnej w systemie drogowym na ulicy Pionierów w Węgorzewie – łącznie na kwotę 5 705,8 tys. zł, w tym 3 065,8 tys. zł na 2014 r.,
  - budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do budynków przy ul. Zamkowej w Węgorzewie – łącznie na kwotę 169 tys. zł,
  - budowę sieci kanalizacji sanitarnej na ul. Milenijnej i Spacerowej w Kolonii Rybackiej – 350 tys. zł,
  - budowę i przebudowę kanalizacji sanitarnej na ul. Zacisze w Węgorzewie – 162 tys. zł,
  - budowę kanalizacji sanitarnej na ul. Towarowej, Granicznej i Jaracza w Węgorzewie – 450 tys. zł,
  - budowę sieci wodno-kanalizacyjnej na Janówku – 300 tys. zł,
  - budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na kwotę ogółem 5 000 tys. zł, w tym 100 tys. w 2015, 190 tys. w 2016 r., 2 500 tys. zł w 2017 r. i 2 310 w 2018 r.
- Uchwała Rady Miejskiej z 2007 r. (dwukrotnie nowelizowana w 2008 r.) w sprawie ustalenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie miasta i gminy Węgorzewo¹³. Opłata za odbiór nieczystości ciekłych i transport do oczyszczalni ścieków wraz z opłatą za przyjęcie ustalono w wysokości 30 zł/m³ plus podatek VAT.

(dowód: akta kontroli str. 72-115,148-151)

Gmina nie posiadała aktualnej strategii rozwoju społeczno-gospodarczego, jak również wieloletniego planu inwestycyjnego. Zadania inwestycyjne w zakresie gospodarki ściekowej ujmowano w aktualizowanej corocznie przez Radę Miejską ww. „Wieloletniej prognozie Finansowej Gminy Węgorzewo na lata 2014-2020”.

¹¹ Przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 29 czerwca 2013 r. i zmieniony uchwałą z 27 listopada 2013 r.

¹² Uchwała Nr III/14/2014 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 17 grudnia 2014 r., Uchwała Nr XVI/123/2015 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 30 grudnia 2015 r. zaktualizowana uchwałą z dnia 24 lutego 2016 r. znowelizowana zarządzeniem Nr 37/2016 Burmistrza Węgorzewa z dnia 29 lutego 2016 r.

¹³ Uchwała nr IX/65/2007 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 2007 r. w sprawie ustalenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie miasta i gminy Węgorzewo, zmieniającej: Uchwała Nr XXIII/178/2008 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 25 kwietnia 2008 r., Uchwała Nr XXV/200/2008 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 25 czerwca 2008 r.

Burmistrz wyjaśnił, że dla rozwoju Gminy i ubiegania się o środki zewnętrzne wystarczające są istniejące programy, tj. „Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 – Strategia” oraz „Zintegrowany program rewitalizacji obszaru funkcjonalnego Krainy Wielkich Jezior Mazurskich do roku 2020” oraz ww. wieloletnia prognoza finansowa. Podał, że Gmina jest w trakcie opracowywania „Lokalnego programu rewitalizacji miasta Węgorzewo na lata 2014-2020”.

(dowód: akta kontroli str. 118-130)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Gmina nie posiadała aktualnego Gminnego Programu Ochrony Środowiska (dalej: „GPOŚ”), o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Poprzedni GPOŚ, zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Węgorzewie z 30 czerwca 2004 r.¹⁴, dotyczył lat 2004-2011.

Burmistrz wyjaśnił, że nieopracowanie ww. programu wynikało z faktu, że Gmina do realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska wykorzystywała regulacje ustawowe oraz wojewódzki i powiatowy program ochrony środowiska. Poza tym Gmina opracowywała inne programy z zakresu ochrony środowiska, konieczne do pozyskiwania środków zewnętrznych dla inwestycji środowiskowych. Podał, że ponoszenie kosztów sporządzania nowego ww. programu byłoby nieracjonalne.

NIK nie podziela stanowiska Pana Burmistrza. Należy bowiem zauważyć, że sporządzenie gminnego programu ochrony środowiska jest obligatoryjne i ocena Pana Burmistrza odnośnie racjonalności jego sporządzenia nie może stanowić argumentu uzasadniającego niewywiązanie się z ustawowego obowiązku.

(dowód: akta kontroli str. 116-117)

2. W Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Węgorzewo, stanowiącym załącznik nr 1 do uchwały Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 29 czerwca 2013 r., a także w jego nowelizacji z dnia 27 listopada 2013 r. nie określono, stosownie do postanowień art. 4 ust. 2 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie, częstotliwości pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości.

Burmistrz wyjaśnił, że nie występował do Rady Miejskiej w powyższej sprawie, gdyż uznał za wystarczający zawarty w regulaminie zapis o następującej treści: „...z częstotliwością zapewniająca niedopuszczenie do ich przepełnienia lub wylewania na powierzchnię terenu”. Podał, że w związku z faktem, że na terenie Gminy znajduje się dużo zbiorników bezodpływowych używanych sezonowo, ustalenie częstotliwości jest bardzo trudne i mogłoby być dotkliwie dla właścicieli nieruchomości, na których te zbiorniki się znajdują. Dodał, że w związku z tym, że regulamin traci swoją moc z dniem 31 lipca 2016 r., w następnym regulaminie Rada Miejska sprecyzuje terminy usuwania nieczystości ze zbiorników bezodpływowych i osadów komunalnych z oczyszczalni przydomowych.

(dowód: akta kontroli str. 84-95,381-382)

1.4. Informacje posiadane przez Gminę w zakresie gospodarki ściekowej.

Opis stanu
faktycznego

Na podstawie map i dokumentacji będącej w posiadaniu ZUK, ale również i dokumentacji projektowej, Urząd posiada dane, które miejscowości położone nad jeziorami mają dostęp do sieci wodociągowej, które są skanalizowane, a w przypadku miejscowości nieskanalizowanych (na podstawie danych punktu zlewnego przy oczyszczalni), jak i gdzie wywożone są ścieki. Skanalizowane miejscowości położone nad jeziorami to: Ogonki, Kal, Sztynort i Kolonia Rybacka.

¹⁴ Uchwała nr XXVII/186/2004 Rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 30 czerwca 2004 r. w sprawie uchwalenia "Programu Ochrony Środowiska Gminy Węgorzewo na lata 2004 - 2011".

Nad jeziorami, gdzie występuje nieskanalizowana indywidualna zabudowa wypoczynkowa, zabudowa rozproszona, pola biwakowe, namiotowe, campingi, ośrodki wypoczynkowe, ścieki z tych obiektów wywożone są przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych do ustalonego punktu zlewnego w oczyszczalni w Węgorzewie.

(dowód: akta kontroli str. 40-71, 96-115, 121-130, 152-161 i 269-273)

1.5. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacji sanitarnej.

Uchwałą z dnia 30 grudnia 2013 r. Rada Miejska zatwierdziła „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2014-2020”¹⁵, w którym ZUK został zobowiązany do zapewnienia realizacji budowy i rozbudowy urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych ze środków będących w jego posiadaniu i wyszczególnionych w planie. W uchwale zapisano, że rzeczywiste potrzeby inwestycyjno-remontowe Gminy są większe niż wyszczególnione w Planie, w którym ze względu na ograniczoną wielkość środków finansowych na lata 2014-2015 przyjęto najpilniejsze potrzeby, podyktowane względami ekonomicznymi bądź społecznymi, tj.:

- modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków w Węgorzewie na kwotę 10 700 tys. zł w 2014 r. i 5 400 tys. w 2015 r. oraz 800 tys. w 2016 r. na spłatę pożyczki,
- budowę sieci wodno-kanalizacyjnej na ul. Wojska Polskiego, Zielonej w Węgorzewie – 200 tys. zł,
- budowę sieci wodociągowej pod Kanałem Węgorzewskim – 250 tys. zł,
- przebudowę sieci wodno-kanalizacyjnej na ul. Prusa i 11 Listopada w Węgorzewie (planowana na lata 2014–2015), w tym 692 tys. w 2014 r. i 774 w 2015 r.
- przebudowę sieci kanalizacyjnej i przepompowni na Pl. Wolności w Węgorzewie – 50 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 153-158)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Wykonywanie przez Gminę zadań w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków.

2.1. Infrastruktura kanalizacyjna na terenie Gminy oraz realizacja zadań wynikających z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

Opis stanu faktycznego

2.1.1. Według stanu na 31 grudnia w latach 2013-2015 oraz na koniec I kwartału 2016 r. Gmina dysponowała następującą infrastrukturą do usuwania i oczyszczania ścieków:

- siecią kanalizacji sanitarnej o długości wynoszącej 63,91 km (stan na koniec 2013 r., 1 016 przyłączami o długości 12,8 km i 57 przepompowniami; na koniec 2014 r. wartości te wynosiły odpowiednio: 66,41 km, 1035, 13,2 km i 58; na koniec 2015 r. – 70,47 km, 1066, 13,6 km i 60, zaś na 31 marca 2016 r. – 70,47 km, 1071, 13,6 km i 60 przepompowni,

¹⁵ Uchwała RM nr XLVII/352/2013.

- trzema oczyszczalniami o łącznej przepustowości 1 014 480 m³/rok, w tym w Węgorzewie 988 200 m³/rok, w Dąbrówce Malej – 17 520 m³/rok i Kamionku Wielkim – 8 760 m³/rok,
- siecią kanalizacji deszczowej o długości 26,2 km¹⁶.

W latach 2013-2016 (I kwartał) ZUK zawarł z podmiotami (gospodarstwami domowymi) umowy na dostawę wody w liczbie odpowiednio: 3 021, 3 051, 3 081 i 3 083, zaś na odbiór ścieków za pośrednictwem sieci kanalizacji sanitarnej odpowiednio: 1 591, 1 621, 1 662 i 1 663.

W okresie tym ZUK dostarczył ww. podmiotom (gospodarstwom domowym) 674,6 tys. m³ wody w 2013 r., 696,2 tys. m³ w 2014 r., 694,1 tys. m³ w 2015 r. i 145,7 tys. m³ w I kwartale 2016 r. Odebrał natomiast, za pośrednictwem kanalizacji sanitarnej, następującą ilość ścieków: 448,9 tys. m³ (w tym 8,8 tys. m³ ścieków przemysłowych) w 2013 r., 444,4 tys. m³ (8,4 tys. m³) w 2014 r., 442,5 tys. m³ (8,8 tys. m³) w 2015 r. i 94,6 tys. m³ (1,5 tys. m³) w I kwartale 2016 r.

W latach 2013-2016 (I kwartał) ilość odebranych ścieków ze zbiorników bezodpływowych (w punktach zlewnych) wyniosła odpowiednio: 7,8 tys. m³, 9,4 tys. m³, 8,7 tys. m³ i 2,5 tys. m³.

(dowód: akta kontroli str. 159-175)

Z analizy powyższych danych wynika, że ilość odebranych ścieków za pośrednictwem kanalizacji sanitarnej i ilość odebranych ścieków ze zbiorników bezodpływowych (w punktach zlewnych) od podmiotów (gospodarstw domowych) w stosunku do pobranych przez nich wody zmniejszała się i wynosiła w latach 2013-2015 odpowiednio: 76,7%, 65,2%, 65,0%. Na 31 marca 2016 r. wyniosła 66,6%.

NIK zwraca uwagę, że w latach 2013-2016 (I kwartał) liczba umów zawartych na odprowadzenie ścieków była mniejsza od liczby zawartych umów na dostawę wody, odpowiednio o: 1 430, 1 430, 1 419 i 1 420.

Burmistrz wyjaśnił, że woda jest używana m.in. do podlewania ogrodów (ok. 3%), do produkcji w dużych gospodarstwach rolnych (5,8%), sprzedaży wody gminie Kętrzyn (1,2%) oraz sprzedaży jednej z firm (2,0%). Podał, że wg analizy Urzędu, ilość ścieków, które powinny podlegać utylizacji, a nie trafiają do urządzeń kanalizacyjnych wynosi średniorocznie ok. 152 tys. m³, co stanowi ok. 22% sprzedanej wody. Dodał, że działania Gminy są ukierunkowane na pełne zagospodarowanie ścieków, co potwierdzają już wykonane inwestycje oraz planowane do wykonania w najbliższym czasie.

(dowód: akta kontroli str. 159,176-178)

2.1.2. Zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r.¹⁷, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wyznaczono aglomerację Węgorzewo o równoważnej liczbie mieszkańców („RLM”) 16 913, z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Węgorzewo, obejmującą swym zasięgiem miejscowości z terenu gminy Węgorzewo (Węgorzewo, Maćki, Janówko, Kal, Kolonia Rybacka, Ogonki, Kalskie Nowiny) oraz miejscowości z terenu gminy Pozezdrze (Dziaduszyn, Okowizna, Harsz). Stopień skanalizowania Gminy (według danych KPOŚK) wynosi 64,9%, zaś stopień skanalizowania ww. aglomeracji – 99,9%.

W aglomeracji Węgorzewo znajdowało się 62,8 km sieci kanalizacji sanitarnej (98,2% całej sieci w Gminie), z tego w m. Węgorzewo 33,42 km, Ogonki (12,15 km),

¹⁶ Dane ze sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych za rok 2015.

¹⁷ Uchwała III/48/14 Sejmiku Województwa warmińsko-mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. zmieniająca uchwałę nr XXVI/518/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Węgorzewo oraz likwidacji dotychczasowej aglomeracji Węgorzewo (Dz. Urz. Woj. W-M z 2013 r. poz. 1863).

Maćki (3,23 km), Kal (13,06 km) oraz Kalskie Nowiny (0,94 km). Pozostała część sieci kanalizacji sanitarnej położona była w Sztynorcie (0,51 km) oraz Dąbrówce Małej (0,60 km).

Według danych z siedmiu projektów inwestycyjnych planowanych do realizacji, liczba gospodarstw domowych przewidzianych do podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej wynosi ogółem 375, w tym 194 w ramach KPOŚK. I tak:

- projekt kanalizacji sanitarnej na Zwierzynieckim Rogu i Trygorcie – przewidzianych do podłączenia 30 gospodarstw domowych,
- projekt techniczny kanalizacji sanitarnej w miejscowości Ruska Wieś – 15 gospodarstw domowych,
- projekt techniczny sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w m. Ogonki – 54 gospodarstwa domowe,
- projekt budowlano-wykonawczy sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej z Janówka (za torami) do ulicy Jaracza – 38 gospodarstw domowych,
- sieć kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Węgorzewo-Trygort – 102 gospodarstwa domowe,
- projekt techniczny – budowa sieci kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków w Węgielsztynie – 60 gospodarstw domowych w ramach budowy nowej sieci i 66 gospodarstw domowych w ramach modernizacji istniejącej sieci.

(dowód: akta kontroli str. 57,178-201)

2.1.3. Na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy Burmistrz wydał w 2003 r., na czas nieoznaczony, jedno zezwolenie. W zezwoleniu tym zobowiązał ZUK m.in. do: zapewnienia wysokiej jakości świadczonych usług, niezawodności zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, utrzymania możliwie niskich kosztów prowadzenia działalności objętej zezwoleniem, zapewnienia zdolności posiadanych urządzeń do dostarczenia należytej jakości wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny, prowadzenia dokumentacji jakości świadczonych usług (w szczególności ewidencji skarg i dokumentacji ich załatwiania) oraz ewidencji awarii oraz ich zasięgu i czasu usuwania, ewidencji z przeprowadzonych kontroli przez uprawnione organy, przedkładania Burmistrzowi rocznych sprawozdań finansowych wraz z informacją o realizacji ww. zadań, w przypadku nagłych awarii niezwłoczne poinformowanie mieszkańców i niezwłoczne podejmowanie działań celem usunięcia skutków awarii oraz do ustalania opłat w oparciu o niezbędne przychody. Zezwolenie może być cofnięte m.in. na skutek rażącego niewywiązywania się Zakładu z zadań w nim określonych. Przewidziano również przypadki cofnięcia ZUK zezwolenia bez odszkodowania.

Burmistrz uprawniony został m.in. do przeprowadzania kontroli działalności ZUK, zwłaszcza, gdy zostaną zgłoszone przez odbiorców usług istotne nieprawidłowości w jego działalności.

(dowód: akta kontroli str. 202-207)

2.1.4. W okresie od 1 stycznia 2014 r. do końca 2015 r. Gmina zrealizowała 15 inwestycji związanych z gospodarką ściekową (12 w ramach KPOŚK), w tym jedną dotyczącą wykonania dokumentacji projektowej. Łącznie na inwestycje te wydatkowano 22 471 tys. zł, z tego 4 824,2 tys. zł z budżetu Gminy oraz 17 646,8 tys. zł ze środków własnych ZUK. Z inwestycji tych, 14 zostało zrealizowanych do końca 2015 r., zaś dokumentacja, o której mowa powyżej, do końca maja 2016 r.

Z planowanych sześciu inwestycji (wszystkie w ramach KOPŚK) ujętych w Wieloletnim planie modernizacji i rozwoju urządzeń wodociągowych

i kanalizacyjnych na lata 2014-2015 (patrz pkt 1.5. wystąpienia) wszystkie zostały zrealizowane, z tym że przebudowę sieci kanalizacyjnej i przepompowni na Pl. Wolności w Węgorzewie sfinansowano z budżetu Gminy przy realizacji inwestycji drogowej. Natomiast ZUK, poza ww. planem, dodatkowo zmodernizował 26 przepompowni ścieków wraz z montażem monitoringu (koszt ogółem 863,3 tys. zł) oraz dwa przyłącza na kwotę 19 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 153-158,208-255)

2.2. Funkcjonowanie gminnych oczyszczalni ścieków.

Łączna przepustowość oczyszczalni ścieków komunalnych będących własnością Gminy wynosiła 1 014,5 tys. m³/rok. Biorąc pod uwagę, że łączna ilość ścieków dostarczanych do tych oczyszczalni wynosiła ok. 716,9 tys. m³/rok (709 tys. m³/rok w Węgorzewie, 5,5 tys. m³/rok w Dąbrowce Małej oraz 2,4 tys. m³/rok w Kamionku Wielkim), przepustowość ta była wystarczająca do przyjęcia wszystkich ścieków odprowadzanych systemem kanalizacji oraz wozami asenizacyjnymi z terenu Gminy.

We wszystkich trzech oczyszczalniach stosowano oczyszczanie biologiczne z podwyższonym usuwaniem azotu i fosforu.

Oczyszczalnię w Węgorzewie zbudowano w 1996 r., zaś jej modernizację przeprowadzono w latach 2014-2015. Modernizacja obejmowała m.in. budowę drugiego ciągu oczyszczania biologicznego, zastosowanie osadnika radialnego ze zgarniaczem osadu oraz modernizację reaktora istniejącego. Została ona sfinansowana ze środków własnych ZUK w wysokości 5 441,5 tys. zł, środków UE w wysokości 14 7489 tys. zł w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 (POIiŚ 2007-2013) oraz kredytu z WFOŚiGW w Olsztynie w wysokości 2 651,2 tys. zł. Oczyszczalnia ta obsługuje aglomerację Węgorzewa oraz przyjmuje do punktu zlewnego nieczystości ciekłe z całej Gminy. Oczyszczone ścieki komunalne odprowadzane są do rzeki Węgorapy.

Oczyszczalnię w Dąbrowce Małej Gmina przejęła w 2009 r. od Agencji Nieruchomości Rolnych, zaś w latach 2010-2011 przeprowadziła jej modernizację, ze środków tej Agencji w kwocie 883 tys. zł. Oczyszczone ścieki komunalne z tej oczyszczalni są wprowadzane do ziemi. Obsługuje ona pięć popegeerowskich budynków mieszkalnych. W planach jest rozbudowa tej oczyszczalni i przyjęcie nieczystości ciekłych z terenu m. Węgielsztyn.

Oczyszczalnię w Kamionku Wielkim Gminna zbudowała i oddała do użytku w 2014 r. Została ona sfinansowana ze środków UE w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 w kwocie 661,3 tys. zł oraz środków własnych w kwocie 453 tys. zł. Oczyszczone ścieki komunalne odprowadzane są do otwartego rowu melioracyjnego. Oczyszczalnia ta obsługuje cztery popegeerowskie budynki mieszkalne.

Parametry jakości odprowadzanych ścieków z ww. oczyszczalni odpowiadały warunkom określonym w obowiązujących pozwoleniach wodnoprawnych (patrz pkt 3.1. wystąpienia – automonitoring).

(dowód: akta kontroli str. 160-175)

2.3. Funkcjonowanie innych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy.

Z danych posiadanych w Urzędzie wynikało, że na terenie Gminy, poza ww. gminnymi oczyszczalniami ścieków, istniały jeszcze dwie oczyszczalnie. Jedna, o przepustowości 91,7 tys. m³/rok eksploatowana była przez TIGA YACHT Sztynort Sp. z o.o., do której oprócz obiektów spółki, podłączonych było 16 budynków indywidualnych. Parametry odprowadzanych ścieków nie przekraczały warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym. Druga oczyszczalnia, o przepustowości 12,8 tys. m³/rok, eksploatowana jest przez Szpital Psychiatryczny SP ZOZ Węgorzewo ZOL Rudziszki. Oczyszczanie ścieków oparte w niej jest o technologię oczyszczania biologicznego na złożach. Parametry odprowadzanych ścieków nie odpowiadały warunkom określonym w pozwoleniu wodnoprawnym (podwyższone wskaźniki azotu i fosforu), w związku z czym WIOŚ wydał decyzję w sprawie wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za przekroczenie warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.

Działalność oczyszczalni eksploatowanej przez TIGA YACHT Sztynort sp. z o.o. uwzględniono w „Zmianie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzewo”, zaś przyszpitalnej nie uwzględniono, gdyż jak wyjaśnił Burmistrz w Studium uwzględniano tylko te, do których podłączonych było kilka podmiotów. Oczyszczalnia w Rudziszkach nie ma charakteru zbiorowej oczyszczalni.

(dowód: akta kontroli str. 58,256-258)

2.4. Odprowadzanie ścieków pochodzących z wód opadowych i roztopowych.

W sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za rok 2015 wykazano, że długość kanalizacji deszczowej wynosi łącznie 26,2 km. Według wyliczeń pracowników Urzędu, przeprowadzonych na potrzeby kontroli NIK, długość tej kanalizacji wynosi 28,6 km. Liczba urządzeń podczyszczających (piaskowniki, separatory) oraz liczba wylotów wód opadowych, również wyliczona na potrzeby kontroli NIK (dotycząca jedynie głównej sieci na terenie miasta Węgorzewo oraz sieci deszczowej wybudowanej na ul. Targowej i 11 listopada w Węgorzewie) wynosi odpowiednio cztery i 19.

Według danych Urzędu wartość sieci kanalizacji deszczowej zrealizowanych w ramach inwestycji w latach 2006-2015 wynosiła ogółem 1 634 506,11 zł, w tym 304 625,53 zł w 2006 r., 52 877,12 zł w 2007 r., 211 168,08 zł w 2010 r., 273 072,74 zł w 2011 r. oraz 792 762,64 zł w 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 159,194)

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

NIK zwraca uwagę, że Urząd nie dysponuje pełnymi danymi o długości sieci kanalizacji deszczowej oraz urządzeniach (piaskownikach, separatorach), które wchodziły w jej skład, szczególnie o starej sieci poniemieckiej. Brak również w Urzędzie danych na temat liczby wylotów wód opadowych i miejsc ich odprowadzenia (zbiorniki wodne, jezioro, rów melioracyjny, dół chłonny itp.) oraz o urządzeniach z nimi związanych. W Urzędzie nie ma również danych (dokumentów) w jaki sposób w Gminie (poza m. Węgorzewo) odprowadzane są wody opadowe w poszczególnych miejscowościach, w tym z powierzchni o trwałej nawierzchni (m.in. z terenów przemysłowych, handlowych, usługowych i składowych, baz transportowych oraz dróg i parkingów).

W sprawie tej Burmistrz wyjaśnił, że brak odrębnych danych o sieci kanalizacji deszczowej wynikał z tego, że była on wykonywana w ramach danej inwestycji. Podał, że do chwili obecnej nie było potrzeby odrębnego ujmowania jej w ewidencji księgowej. Problem braku pełnych danych odnośnie sieci kanalizacji deszczowej jest wynikiem wieloletnich opóźnień w procesie przejmowania gminnego majątku po

reformie samorządowej w 1990 r. w szczególności dotyczy to ponemieckiej sieci kanalizacji deszczowej.

(dowód: akta kontroli str. 159,266-268)

Opis stanu
faktycznego

W badanym okresie Gminie udzielono trzech pozwoleń wodnoprawnych (jedno 3 lutego, zaś dwa 23 marca 2016 r.) na odprowadzenie wód opadowych i roztopowych, tj.: z terenu ul. Kościelnej w Radziejkach (odprowadzenie do ziemi), z terenu drogi gminnej w Maćkach (odprowadzenie do rowu melioracyjnego) oraz z ul. Letniskowej w Ogonkach (odprowadzenie do rowu melioracyjnego). Pozwolenia te dotyczyły również wykonania urządzeń wodnych – wylotu wód opadowych i roztopowych z tych miejsc.

(dowód: akta kontroli str. 259-265)

2.5. Odprowadzanie ścieków z sezonowych obiektów turystycznych, autokarów i pojazdów campingowych oraz przystani i marin wodnych.

Na terenie Gminy działają 43 podmioty, które oferowały w sezonie turystycznym 710 miejsc noclegowych. W systemie całorocznym działa 29 miejsc dysponujących w sezonie 565 miejscami (467 miejscami po sezonie), zaś 14 funkcjonuje tylko w sezonie turystycznym (145 miejsc).

Spośród ww. 43 podmiotów, 21 podłączonych jest do sieci kanalizacji sanitarnej (461 miejsc noclegowych w sezonie, co stanowiło 65% ogółu miejsc), 21 posiada zbiorniki bezodpływowe (241 miejsc w sezonie), zaś jeden przydomową oczyszczalnię (8 miejsc w sezonie). Ze zbiorników bezodpływowych ścieki odprowadzane były przez przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie odbioru i transportu ścieków i dostarczane do punktu zlewnego w oczyszczalni ścieków w Węgorzewie.

W Węgorzewie, na północno-wschodnim brzegu Kanału Węgorzewskiego, zlokalizowana jest przystań żeglarska (ekomarina) z infrastrukturą niezbędną do odbioru nieczystości z jednostek pływających (zbiorniki stacjonarne) oraz punkt opróżniania przenośnych toalet chemicznych. Pojazdy campingowe użytkujące zbiorniki przenośne również mogą korzystać z usług przystani żeglarskiej.

Przystań ta stanowi własność Gminy i jest dzierżawiona przez ZUK. Została oddana do użytku 17 maja 2013 r. Jej budowę sfinansowano ze środków UE¹⁸ w kwocie 999 592,20 zł oraz ze środków własnych Gminy w wysokości 682 621,78 zł.

Prowadzono ewidencję łodzi korzystających z przystani oraz ilości odbieranych w niej ścieków. Opłaty za usuwanie nieczystości w przystani oraz oczyszczalni ścieków ustalono na poziomie 11 zł za odbiór ścieków ze zbiorników stacjonarnych za jednostkę oraz 6 zł za odbiór ścieków ze zbiorników przenośnych. Z tytułu odbioru ścieków w przystani Gmina uzyskała ogółem dochody w wysokości 1 082 zł w 2014 r. i 1 928 zł w 2015 r.

Według danych Urzędu autobusy oraz pozostałe pojazdy campingowe korzystały z punktu zlewnego w oczyszczalni ścieków w Węgorzewie lub usług firmy Toi-Toi.

(dowód: akta kontroli str. 269-284)

Oględziny przystani (ekomariny) wykazały, że w budynku głównym znajdowały się pomieszczenia i urządzenia niezbędne do jej funkcjonowania, umożliwiające turystom m.in.: opróżnienie zbiorników przenośnych oraz zbiorników stałych z jednostek pływających, a także skorzystanie z sanitariatów. Poza tym, turyści mogli skorzystać z pralek, suszarek oraz zmywarek. Pomost do cumowania posiadał pięć stanowisk. Pracownik obsługujący ekomarinę prowadził raportyienne oraz

¹⁸ Projekt w ramach Osi priorytetowej nr 6 - „Środowisko przyrodnicze” Działanie 6.1. – „Poprawa i zapobieganie degradacji środowiska poprzez budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska” Poddziałanie 6.1.3 – „System odbioru nieczystości z łodzi na jeziorach” Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013.

miesięczne, w których podawano m.in. rodzaj usługi oraz ilość jednostek korzystających z niej.

(dowód: akta kontroli str. 285-292)

2.6. Wydawanie decyzji nakazujących właścicielowi nieruchomości wykonanie obowiązku przyłączenia się do istniejącej na terenie gminy sieci kanalizacyjnej.

W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie wszczynał postępowań administracyjnych zmierzających do wydania decyzji nakazujących właścicielowi nieruchomości jej przyłączenia do istniejącej na terenie Gminy sieci kanalizacyjnej. W 2015 r. skierowano pisma do mieszkańców Węgorzewa przy ul. Armii Krajowej z wezwaniem do przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej. Jak podał Naczelnik WliGK mieszkańcy zastosowali się do treści wezwania i nie było potrzeby wszczęcia postępowania administracyjnego.

(akta kontroli: str. 293-295)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Nadzór i kontrola realizacji zadań związanych z gospodarką ściekową na terenie Gminy

3.1. Nadzór Gminy nad funkcjonowaniem oczyszczalni ścieków.

Opis stanu faktycznego

W latach 2014-2015 Urząd nie przeprowadzał kontroli oczyszczalni gminnych na miejscu. Nadzór nad ich funkcjonowaniem sprawowany był poprzez nadzorowanie i kontrolę ZUK. Nadzór nad ZUK polegał na udziale przedstawicieli Gminy w dziesięciu Zgromadzeniach Wspólników (czterech w 2014 r. i sześciu w 2015 r.) oraz dziewięciu posiedzeniach Rady Nadzorczej (po cztery w 2014 r. i 2015 r. oraz jedno w 2016 r.). Na Zgromadzeniu Wspólników, w obecności Burmistrza, przedstawiano m.in. opinię i raport z badania sprawozdania finansowego za 2013 r. oraz 2014 r. Poza tym, ZUK corocznie składał Radzie Miejskiej pisemną informację o działalności za poprzedni rok oraz z realizacji zadań inwestycyjnych. Burmistrz weryfikował natomiast zasadność ponoszonych kosztów m.in. w zakresie gospodarki wodociągowej i ściekowej.

Ponadto, ZUK kontrolowany był przez instytucje zewnętrzne, tj. WIOŚ w Olsztynie, WIOŚ Delegaturę w Giżycku, Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Węgorzewie, NIK Delegaturę w Olsztynie i Powiatową Państwową Straż Pożarną w Węgorzewie.

(dowód: akta kontroli str. 296-298)

Oczyszczone w badanym okresie ścieki spełniały normy określone w pozwoleniach wodnoprawnych, których ważność określono dla oczyszczalni w Węgorzewie do 31 grudnia 2022 r., dla oczyszczalni w Dąbrowce Małej do 11 grudnia 2021 r. oraz dla oczyszczalni w Kamionku Wielkim do 31 października 2020 r. We wszystkich ww. oczyszczalniach uzyskano zakładaną redukcję podstawowych zanieczyszczeń (BZT₅, zawiesina ogólna, azot ogólny i fosfor ogólny).

Automonitoring polegał na comiesięcznym pobieraniu próbek ścieków odpływających z oczyszczalni. Informacje o wynikach pomiarów przekazywane były do Delegatury WIOŚ w Giżycku oraz do Starostwa Powiatowego w Węgorzewie. W 2014 r. stwierdzono jednorazowe przekroczenia w oczyszczalni w Węgorzewie BZT₅ i azotu ogólnego. W oczyszczalni Kamionek Wielki w grudniu 2014 r.

przekroczono azot ogólny i fosfor ogólny¹⁹, zaś w 2015 r. w oczyszczalni Węgorzewo nastąpiło jednorazowe, zaś w oczyszczalni Kamionek Wielki dwukrotne przekroczenie azotu ogólnego²⁰.

W latach 2014-2015 wykonawcą pomiarów był Labotest z Torunia, zaś w 2016 r. Jars sp. z o.o. z Legionowa. Obydwie firmy posiadały certyfikat wydawany przez Polskie Centrum Akredytacji.

(dowód: akta kontroli str. 162-175,299-304)

Jak wynikało z prowadzonej przez ZUK dokumentacji, w latach 2014-2016 (I kwartał) odnotowano 63 awarie oczyszczalni w Węgorzewie, w tym pięć (cztery w 2014 r. i jedną w 2015 r.) mających skutki dla środowiska naturalnego w związku ze zwiększeniem stężenia azotanów w ścieku oczyszczonym oraz okresowym zmniejszeniem redukcji związków organicznych węgla. Awaryjne awarie te usunięto niezwłocznie i jeszcze w 2014 r. rozpoczęto gruntowną modernizację oczyszczalni mającą na celu dostosowanie do wymogów odpowiedniej redukcji biogenów. Awaria w 2015 r. wynikała z prowadzonej ww. modernizacji i spowodowała zwiększenie azotanów w ścieku oczyszczonym.

W latach 2014-2015 stwierdzono 12 awarii w oczyszczalni Kamionek Wielki, z których cztery miały wpływ na środowisko. Awaryjne awarie w 2014 r. wynikały z rozruchu technologicznego i niezyskania odpowiedniej redukcji stężenia azotu i fosforu ogólnego, zaś dwie awaryjne awaryjne w 2015 r. spowodowały nieznaczne podniesienie wielkości azotu ogólnego w stosunku do wymagań z pozwolenia wodnoprawnego.

W oczyszczalni Dąbrówka Mała w badanym okresie stwierdzono 36 awarii, z których żadna nie miała wpływu na środowisko naturalne.

Na 387 awarii sieci kanalizacji sanitarnej, tylko jedna w 2014 r. miała wpływ na środowisko. Odnotowano chwilowy, nieuprawniony zrzut ścieków do kanalizacji deszczowej przez osoby trzecie (sprawcy nie wykryto).

(dowód: akta kontroli str. 305-310)

3.2. Nadzór nad odprowadzaniem ścieków ze zbiorników bezodpływowych.

3.2.1. Do czasu rozpoczęcia kontroli NIK, Gmina nie prowadziła ewidencji zbiorników bezodpływowych. Informacje o tym, czy dana posesja posiada zbiorniki bezodpływowe, można było uzyskać z protokołów kontroli sanitarno-porządkowych posesji, przeprowadzonych przez Straż Miejską w Węgorzewie w 2010 r. W protokołach tych, m.in. odnotowywano czy dana nieruchomość jest podłączona do kanalizacji sanitarnej, czy posiada zbiornik bezodpływowy oraz podawano datę ostatniego rachunku na wywóz nieczystości ciekłych ze zbiornika bezodpływowego.

Na podstawie powyższych protokołów pracownicy Urzędu sporządzili, w trakcie kontroli NIK, ewidencję zbiorników bezodpływowych z terenu Gminy, w której ujęto ogółem 486 zbiorników. W sporządzonej ewidencji podano adres właściciela nieruchomości oraz informację czy zawarł on umowę na wywóz nieczystości z podmiotami uprawnionymi.

Ilość wody dostarczonej właścicielom nieruchomości, które nie były przyłączane do kanalizacji ściekowej w Gminie wyniosła zarówno w 2014 r. jak i 2015 ok. 252 tys. m³, zaś według stanu na koniec I kwartału 2016 r. 51 tys. m³. Natomiast ilość ścieków przekazanych przez właścicieli nieskanalizowanych nieruchomości do punktu zlewnego w oczyszczalni w Węgorzewie wynosiła 9,4 tys. m³ w 2014 r. (3,7% zużytej

¹⁹ W oczyszczalni Węgorzewo w marcu BZT₅ – 20 przy dopuszczalnej poniżej 15 mgO₂/dm³ oraz w lutym Nog – 18,9 przy dopuszczalnej poniżej 15 mgN/dm³. Natomiast w oczyszczalni Kamionek Wielki w grudniu Nog – 23 i Pog 2,73 przy dopuszczalnej odpowiednio do 15 mgN/dm³ i 2 mgP/dm³.

²⁰ W oczyszczalni Węgorzewo w styczniu 2015 r. Nog – 18,1 przy dopuszczalnej poniżej 15 mgN/dm³. Natomiast w oczyszczalni Kamionek Wielki w marcu i kwietniu Nog – 22,8 i 15,2 przy dopuszczalnej do 15 mgN/dm³.

wody), 8,7 tys. m³ w 2015 r. (3,5% zużytej wody) oraz 2,5 tys. m³ w 2016 r. (I kwartał) – 4,9% zużytej wody.

(dowód: akta kontroli str. 179-200,311-314)

Ustalone
nieprawidłowości

Urząd do czasu rozpoczęcia kontroli NIK nie prowadził ewidencji zbiorników bezodpływowych znajdujących się na terenie Gminy, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie oraz nie kontrolował częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych.

Burmistrz wyjaśnił, że pomimo nieprowadzenia w Urzędzie ewidencji zbiorników bezodpływowych (patrz również pkt 1.1. wystąpienia) Gmina dysponowała danymi na temat gospodarowania nieczystościami ciekłymi dzięki kontrolom Straży Miejskiej właścicieli nieruchomości nie podłączonych do sieci kanalizacyjnej.

Nie można zgodzić się z wyjaśnieniami Pana Burmistrza, bowiem Straż Miejska zarówno w trakcie kontroli prowadzonych w 2010 r. jak i obecnie nie badała częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych.

(dowód: akta kontroli str. 311-316)

Opis stanu
faktycznego

3.2.2. Kontrole przestrzegania prawa miejscowego, zgodnie z zatwierdzonym regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy w zakresie usuwania nieczystości ciekłych, przeprowadzała Straż Miejska.

W latach 2014-2015 Straż Miejska przeprowadziła ogółem 17 kontroli właścicieli zbiorników bezodpływowych, w tym osiem w 2014 r. i dziewięć w 2015 r. Były to kontrole doraźne, w ramach interwencji zgłoszonych przez mieszkańców. W związku ze stwierdzeniem przelewania się nieczystości poza zbiornik bezodpływowy w 15 przypadkach właścicieli nieruchomości pouczono o odpowiedzialności z art. 10 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie, zaś w dwóch – ukarano mandatami w wysokości 50 zł każdy. Straż nakazała właścicielom kontrolowanych nieruchomości wybranie nieczystości przez uprawniony podmiot i okazanie dokumentu potwierdzającego wykonanie tej czynności.

Jak wynikało z protokołów pokontrolnych Straży, 16 z ww. właścicieli, nie miało możliwości przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej. Dla jednego z nich Gmina planowała stworzenie warunków do przyłączenia nieruchomości do tej sieci kanalizacji.

(dowód: akta kontroli str. 35-36, 317-320)

Opis stanu
faktycznego

3.2.3. Analizą (pod kątem ilości wody dostarczonej siecią wodociągową i ilości ścieków odebranych w punkcie zlewnym) objęto 50 nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, graniczących bezpośrednio z jeziorem lub położonych w bezpośrednim sąsiedztwie jezior, w tym: 13 nad jeziorem Mamry, 5 nad jeziorem Święcajty, 11 nad jeziorem Węgielsztyńskim, 6 na jeziorem Pniewskim, 7 nad jeziorem Łabap oraz 8 nad jeziorem Stręgiel. Z analizy tej wynikało, że:

- ilość wody pobranej z sieci wodociągowej (w jednym przypadku własne ujęcie) w latach 2014-2016 (I kwartał) przez właścicieli tych działek wynosiła ogółem 15 075 m³, w tym 6 441 m³ w 2014 r., 7 451 m³ w 2015 r. i 1 183 m³ w I kwartale 2016 r.,
- ilość ścieków odebranych w punkcie zlewnym od właścicieli ww. nieruchomości w latach 2014-2016 (I kwartał) wynosiła ogółem 3 146,4 m³, co stanowiło 20,9% pobranej wody, w tym 1 277,4 m³ w 2014 r. (19,8%), 1 604,1 m³ w 2015 r. (21,5%) i 264,9 m³ w I kwartale 2016 r. (22,4%),
- ilość ścieków odebranych w punkcie zlewnym w stosunku do pobranej wody z sieci wodociągowej od właścicieli nieruchomości nad poszczególnymi jeziorami wynosiła – z nieruchomości położonych nad jeziorem: Mamry – ogółem

w badanym okresie 34,4%, zaś w I kwartale 2016 r. 63,4%; Świącajty – odpowiednio 53% i 107%; Węgielsztyńskie – 15,1% i 28,3%; Pniewskie – 16% i 13,5%; Łabap – 0,6% i 3,4%; Stręgiel – 0,2% i 0%.

- Spośród 50 analizowanych zbiorników bezodpływowych w dwóch przypadkach zostały wydane pozwolenia budowlane, jedno w 2003 r. (dla zbiornika nad jeziorem Mamry), drugie w 2012 r. dla zbiornika nad jeziorem Świącajty (właściciel tego zbiornika na zużyte 449 m³ wody w 2015 r., do punktu zlewnego w oczyszczalni dostarczył 350,3 m³ nieczystości ciekłych),
- W jednym (spośród 50 analizowanych) przypadków właściciel nieruchomości posiadał umowę na opróżnianie zbiornika bezodpływowego i wywóz nieczystości ciekłych.

(dowód: akta kontroli str. 321-324)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Według Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzewo, wody podziemne nie posiadające izolacji od powierzchni mogą występować w otoczeniu jezior Świącajty i Stręgiel, wokół których występują utwory przepuszczalne (wody gruntowe mogą zalegać na głębokości zbliżonej do poziomu jeziora). Z tych względów w dokumencie tym przyjęto, że na tych obszarach nie będą lokalizowane zbiorniki na nieczystości płynne, a ścieki nie będą odprowadzane do gruntu. Ustalono też, że na tych terenach w pierwszej kolejności należy rozwiązać gospodarkę ściekową. Problem usuwania nieczystości ciekłych z nieruchomości w dużej mierze został rozwiązany nad jeziorem Świącajty. NIK zwraca natomiast uwagę, że nad jeziorem Stręgiel problem ten nie został rozwiązany, a w gminnych planach nie przewidziano inwestycji w tym zakresie.

W sprawie tej Burmistrz wyjaśnił, że zalecenia ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgorzewo dotyczących nieruchomości wokół jeziora Świącajty i Stręgiel nie są prawem lokalnym, ale kierunkami rozwoju, które będą uwzględniane przy opracowywaniu kolejnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Podał, że aby rozwiązać ww. problem Gmina wykonała już szereg zadań inwestycyjnych, które tę sytuację zmieniły nad jeziorem Świącajty, szczególnie w miejscowości Ogonki. Planowane są nowe inwestycje w Kolonii Rybackiej i Kal. Dodał, że część zbiorników wykazanych w analizie jest wykorzystywanych tylko sezonowo. Wskazał również, że Gmina pracuje nad rozwiązaniem problemów usuwania czystości płynnych z nieruchomości nad jeziorami Łabap i Pniewskie, poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, natomiast ścieki z nieruchomości nad jeziorem Węgielsztyńskie planuje odprowadzać poprzez planowaną sieć kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni w Dąbrówce Małej, która również będzie rozbudowana. Do czasu powstania powyższych inwestycji, jak podał Burmistrz, zwiększona będzie kontrola Straży Miejskiej w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 46-71,118-120,321-328)

Opis stanu
faktycznego

3.2.4. Na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych prowadziło (na podstawie aktualnych zezwoleń Burmistrza wydanych w latach 2007-2016), łącznie osiem podmiotów. Wymagania, które zostały przedstawione przedsiębiorcom ubiegającym się o uzyskanie zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, zostały ustalone w załączniku uchwały Rady Miejskiej w Węgorzewie w 2010 r.²¹

Podmioty te uzyskały zezwolenia na prowadzenia działalności polegającej na opróżnianiu zbiorników bezodpływowych i transporcie nieczystości ciekłych pod warunkiem, że działalność ta m.in. nie będzie powodować zagrożenia dla życia

²¹ Uchwała nr LI/391/2010 rady Miejskiej w Węgorzewie z dnia 31 marca 2010 r.

i zdrowia mieszkańców, odbywać się będzie pojazdami spełniającymi wymagania określone dla pojazdów asenizacyjnych, że nieczystości te nie będą stanowić mieszaniny nieczystości ciekłych bytowych z nieczystościami ciekłymi przemysłowymi. Siedmiu spośród ośmiu ww. przedsiębiorców zostało zobowiązanych do przekazywania nieczystości ciekłych do Stacji Zlewnej Oczyszczalni Ścieków w Węgorzewie, zaś jeden do Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. w Olsztynie.

Wszystkie ww. zezwolenia zawierały dane ujęte w art. 9 ust. 1 oraz ust. 1aa ustawy o utrzymaniu czystości i porządku, tj. imię i nazwisko lub nazwę oraz adres zamieszkania lub siedziby przedsiębiorcy oraz przedmiot i obszar działalności objętej zezwoleniem, termin podjęcia działalności oraz warunki jakie winien przestrzegać i realizować przedsiębiorca.

Urząd nie prowadził w badanym okresie kontroli u przedsiębiorców posiadających ww. zezwolenia. Jak wyjaśniła pracownica Biura Ochrony Środowiska, do której należały te zadania, kontroli nie prowadzono, gdyż na ww. przedsiębiorców nie było żadnych skarg.

W okresie objętym kontrolą, dwa spośród ośmiu ww. podmiotów wywiązały się z obowiązku określonego w art. 9o ww. ustaw o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, tj. sporządziły i przekazały Burmistrzowi, w terminie oraz z wymaganymi załącznikami, sprawozdania kwartalne w zakresie ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z terenu Gminy, ze wskazaniem stacji zlewnych, do których ścieki zostały dostarczone.

Z ośmiu przedsiębiorców wywożących nieczystości ciekłe:

- dwóch miało podpisane umowy na wywóz nieczystości z właścicielami nieruchomości, na których usytuowane były zbiorniki bezodpływowe (łącznie 10 umów),
- jeden w ogóle nie wywoził nieczystości,
- jeden zajmował się tylko wywozem nieczystości z toalet przenośnych,
- dwóch oświadczyło, że nie zawierało żadnych umów, zaś nieczystości wywożą na telefoniczne wezwanie właścicieli nieruchomości,
- dwóch rozpoczęło działalność dopiero 1 marca 2016 r. i Urząd nie posiadał danych odnośnie zawartych przez nich umów.

(dowód: akta kontroli str. 131-147,329-336)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Od sześciu przedsiębiorców wywożących nieczystości ciekłe Urząd nie wyegzekwował terminowego składania Burmistrzowi sprawozdań, o których mowa w art. 9o ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Opóźnienia wahały się od kilku dni do kilku miesięcy. Ponadto, do sprawozdań złożonych w okresie 2014-2016 czterech przedsiębiorców nie dołączyło wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem zawarli oni umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykazu umów, które uległy rozwiązaniu lub wygasły. Sytuacja taka miała miejsce również w przypadku sprawozdań złożonych w latach 2007-2013.

Według załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie wzorów sprawozdań o odebranych odpadach komunalnych, odebranych nieczystościach ciekłych oraz realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi²², będącego wzorem kwartalnego sprawozdania, podmiot prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych dołącza do sprawozdania m.in.

²² Dz. U. poz. 630.

wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi podmiot w okresie objętym sprawozdaniem zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykaz właścicieli, z którymi umowy uległy rozwiązaniu lub wygasły.

Pracownica BOŚ wyjaśniła, że nieegzekwowanie terminowego składania sprawozdań (wraz z wymaganym załącznikami) wynikało z jej przeoczenia w związku z wielością nałożonych na nią obowiązków.

Burmistrz podał, że nie był informowany o nieterminowo składanych sprawozdaniach i zadeklarował, że podejmie działania w celu ustalenia przyczyn tego stanu rzeczy.

(dowód: akta kontroli str. 334-336,376-380)

2. Burmistrz w ograniczonym zakresie kontrolował właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe z realizacji przez nich obowiązków pozbywania się nieczystości ciekłych. Tylko 10 spośród 486 właścicieli zbiorników bezodpływowych miało zawarte, z przedsiębiorcami wywożącymi nieczystości ciekłe, umowy na opróżnianie tych zbiorników. Zgodnie z art. 5 ust. 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, nadzór nad właścicielami nieruchomości w zakresie pozbywania się przez nich zebranych na terenie nieruchomości nieczystości ciekłych, należy do burmistrza. Artykuł 6 ust. 1 tej ustawy stanowi natomiast, że właściciele zbiorników bezodpływowych są zobowiązani realizować obowiązek usuwania nieczystości poprzez udokumentowanie tego faktu w formie umowy korzystania z usług wykonywanych przez gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Bezumowne usuwanie nieczystości ciekłych jest również niezgodne z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Węgorzewo, którym w § 10 pkt 2 stanowi, że opróżnianie zbiorników bezodpływowych winno odbywać się na podstawie zamówienia właściciela nieruchomości, złożonego do podmiotu uprawnionego, z którym podpisał umowę.

Burmistrz wyjaśnił, że sytuacji odnośnie niepodpisanych umów przez przedsiębiorców nie znał, dlatego niezwłocznie podejmie analizę przyczyn tego zjawiska i gdy uzna, że przedsiębiorcy nie wywiązują się z nałożonych na nich obowiązków ujętych w zezwoleniu, podejmie działania celem cofnięcia im tych zezwoleń.

(dowód: akta kontroli str. 334-336,376-380)

3.3. Funkcjonowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

Opis stanu faktycznego

Urząd posiadał wykaz przydomowych oczyszczalni ścieków, których na dzień 1 czerwca 2016 r. było łącznie 16. W wykazie tym ujmowano nazwisko i imię właściciela oczyszczalni oraz numer ewidencyjny działki, na której znajdowała się oczyszczalnia. W § 10 ust. 1 pkt 3 Regulaminu utrzymania czystości i porządku zapisano, że częstotliwość opróżniania zbiorników oczyszczalni przydomowych z osadów ściekowych wynika z ich instrukcji eksploatacji.

(dowód: akta kontroli str. 337)

Ustalone nieprawidłowości

Urząd nie przeprowadzał kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie.

W sprawie tej Burmistrz podał, że zadania z powyższego zakresu zostaną uporządkowane do końca 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 315-316)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

4. Oddziaływanie przyjętych przez Gminę rozwiązań na poprawę jakości wód Wielkich Jezior Mazurskich

4.1. Pozyskiwanie przez Gminę informacji dotyczących jakości wód.

Opis stanu
faktycznego

Gmina współpracowała z WIOŚ w Olsztynie oraz Delegaturą WIOŚ w Giżycku, uzyskując od ww. instytucji informacje dotyczące jakości wód w postaci „Raportów o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego”, zawierających informacje o środowisku we wszystkich jego komponentach.

Gmina Węgorzewo w badanym okresie nie zlecała wykonania kontroli stanu wód i osadów dennych w jeziorach, ponieważ wg Urzędu nie było potrzeby prowadzenia dodatkowych badań.

Gmina otrzymywała od Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Węgorzewie bieżące oceny jakości wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpeli. Na terenie Gminy znajdowały się w 2014 r. dwa miejsca wykorzystywane do kąpeli oraz dwa kąpieliska, zaś w 2015 r. cztery miejsca wykorzystywane do kąpeli. W badanym okresie PPIS stwierdzał przydatność wody do kąpeli w powyższych miejscach wykorzystywanych do kąpeli.

Państwowy Instytut Geologiczny w 2010 r. wykonał badania na terenie Węgorzewa, gdzie znajdowały się dwa punkty pomiarowe. Pomiary pozwoliły określić klasę wód, odzwierciedlającą ich skład chemiczny. Ocena wód pozwoliła na zakwalifikowanie ich do II klasy czystości – wody dobrej jakości. Również w ocenie stanu jednolitych części wód rzecznych, badanych w 2013 r., wskazano, że jakość wód rzeki klasyfikuje ją w II klasie czystości i że zachowuje ona dobry potencjał ekologiczny. Ocena jeziora Świącajty z perspektywy potencjału ekologicznego określona została jako umiarkowana.

(dowód: akta kontroli str. 338-357)

4.2. Współdziałanie z innymi gminami i organizacjami pozarządowymi na rzecz ochrony jakości wód WJM.

Gmina współdziała z innymi gminami regionu WJM, organizacjami pozarządowymi, fundacjami etc., m.in. poprzez wspólne opracowanie i realizację programu „Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia” oraz programu Lokalnej Strategii Obszarów Rybackich Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie na lata 2010-2015”²³. Poza tym współdziałała w ramach Fundacji Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich²⁴.

W dniu 22 października 2014 r. Rada Miejska wyraziła wolę przystąpienia do tworzenia i powołania²⁵ Stowarzyszenia Wielkie Jeziora Mazurskie 2020, które powstało 5 listopada w 2014 r. Celem Stowarzyszenia jest podjęcie działań wynikających z programu „Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia”, w tym w zakresie budowy systemu kanalizacji deszczowej w gminach miejskich będących członkami Stowarzyszenia, budowy kanalizacji sanitarnej w małych wsiach oraz w zabudowie rozproszonej oraz budowie przydomowych oczyszczalni w ramach kontynuacji Masterplanu dla Wielkich Jezior Mazurskich. Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 zwróciło się m.in. pismem z 6 czerwca 2016 r. do podsekretarza

²³ Uchwała Rady Miejskiej XLVII/357/2009 30 grudnia 2009 r.

²⁴ Uchwała Rady Miejskiej z dnia 14 sierpnia 1990 r.

²⁵ Uchwała Rady Miejskiej Węgorzewo z dnia 22 października 2014 r.

w Ministerstwie Infrastruktury i Budownictwa z prośbą o wsparcie w realizacji m.in. budowy kanalizacji deszczowej w miastach tego obszaru.

W dokumencie p.n. „Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 – Strategia”, opracowanym dla wszystkich samorządów znajdujących się na terenie WJM²⁶, ujęto projekty dotyczące m.in.: rozbudowy systemu sieci kanalizacji sanitarnych i oczyszczalni w aglomeracjach o wielkości zarówno poniżej jak i powyżej 10 tys. RLM; budowy przydomowych oczyszczalni ścieków; budowy i przebudowy sieci wodociągowych w aglomeracjach o wielkości poniżej i powyżej 10 tys. RLM; uregulowania gospodarki wodami opadowymi w miastach; opracowania strategii ochrony wód powierzchniowych WJM poprzez kompleksowe uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej tego obszaru.

Jak podał Burmistrz, w ramach Fundacji Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich Gmina skorzystała z dofinansowania w ramach programu PHARE 2000 na inwestycję pn. „Budowa kolektora sanitarnego z Ogonek, Kolonii Rybackiej do Węgorzewa”. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia-Mazury 2007-2013, w 2013 r. Gminie zostały zrefundowane wydatki poniesione na budowę kanalizacji sanitarnej i wodociągowej. W 2014 r. z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie otrzymano środki na rozbudowę oczyszczalni ścieków w Węgorzewie.

(dowód: akta kontroli str. 358-375)

Ocena cząstkowa

W latach 2014-2016 (I kwartał) Gmina nie realizowała zadań związanych z analizą oddziaływania funkcjonujących na jej terenie rozwiązań gospodarki wodno-ściekowej na ekosystem WJM, w związku z czym odstąpiono od oceny tego obszaru.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁷, wnosi o:

1. Sporządzenie Gminnego Programu Ochrony Środowiska.
2. Określenie w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Węgorzewo częstotliwości pozbywania się nieczystości ciekłych.
3. Podjęcie działań w celu uzyskania pełnych danych o sieci kanalizacji deszczowej oraz urządzeniach wchodzących w jej skład oraz ustalenie danych o systemie odprowadzania wód opadowych z powierzchni o trwałej nawierzchni.
4. Kontrolowanie częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, a także realizacji przez właścicieli nieruchomości obowiązku zawarcia wymaganych umów w tym zakresie.
5. Egzekwowanie od przedsiębiorców świadczących na terenie Gminy usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz transportu nieczystości ciekłych, obowiązku terminowego przedstawiania Burmistrzowi kwartalnych sprawozdań wraz z wymaganymi załącznikami.

²⁶ Przyjęty przez Radę Miejską w dniu 27 maja 2015 r.

²⁷ Dz.U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, dnia   lipca 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie

Kontroler
Henryk Dykty
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis